

Проте згідно домовленостей, прийнятих у рамках СОТ, Україна повинна не перевищувати домовлений річний сукупний вимір підтримки (СВП), який акумулює в собі окремі «жовті» програми (підтримка, що викривлює торгівлю) і становить відповідно до зобов'язань України 3 млрд. 43 млн.

Таким чином, на сьогодні залишається актуальною реалізація всіх заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників з метою їх належного функціонування, підвищення рівня аграрного виробництва та забезпечення продовольчої безпеки нашої держави. Тому нагальною є проблема уніфікації та узгодження вітчизняного законодавства зі стандартами СОТ з урахуванням вітчизняних реалій.

Уркевич В.Ю.,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
професор кафедри земельного та аграрного права*

АКТУАЛЬНІ ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

20 листопада 2012 року Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» за № 5495-VI Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р., № 469/97-ВР було викладено у новій редакції. Оскільки сільськогосподарські кооперативи як суб'єкти аграрного господарювання не можуть (за окремими виключеннями) здійснювати свою діяльність без використання відповідних земельних ділянок, то у даній доповіді зупинимося на актуальних земельно-правових проблемах функціонування названих учасників аграрних правовідносин.

Відмітимо, що у чинній редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (далі – Закон) існує декілька приписів щодо земельних ділянок сільськогосподарських кооперативів. Так, передусім його ст. 2 вказує, що діяльність сільськогосподарських кооперативів базується, серед іншого, і на нормах Земельного кодексу України. Відразу ж зауважимо, що вказаний Кодекс згадує названих суб'єктів лише у п. 8 розділу X «Перехідні положення», де вказано, що члени сільськогосподарських кооперативів, які на час набрання чинності

цим Кодексом не приватизували земельні ділянки шляхом оформлення права на земельну частку (пай), мають право на їх приватизацію в порядку, встановленому ст. ст. 25 та 118 Кодексу. Інших приписів, що безпосередньо стосуються сільськогосподарських кооперативів, у Земельному кодексі України немає.

Пунктом 3 ст. 9 Закону визначено, що право власності на землю та право користування земельною ділянкою набуваються сільськогосподарським обслуговуючим кооперативом відповідно до Земельного кодексу України та зберігаються за ним у разі входження до складу кооперативного об'єднання. Тобто цей припис фактично відсилає до Земельного кодексу України, згідно ст. 82 якої юридичні особи можуть набувати у власність земельні ділянки для здійснення підприємницької діяльності у разі: а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами; б) внесення земельних ділянок її засновниками до статутного капіталу; в) прийняття спадщини; г) виникнення інших підстав, передбачених законом. Звідси можна заключити, що жодних особливостей формування земельного масиву сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів національне земельне законодавство не встановлює.

Дещо по-іншому урегульовано питання набуття у власність земельних ділянок сільськогосподарськими виробничими кооперативами. Стаття 14 Закону встановлює, що право власності на землю може набуватися таким виробничим кооперативом шляхом внесення до пайового фонду земельних ділянок його членами, а також придбання земельних ділянок за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими правочинами. При цьому, право власності на землю та право користування земельною ділянкою набуваються сільськогосподарським виробничим кооперативом відповідно до Земельного кодексу України. Знов-таки, як вже вказувалося, у названому Кодексі якісь спеціальні норми щодо підстав та порядку набуття у власність земельних ділянок сільськогосподарськими (у тому числі й виробничими) кооперативами відсутні. Не вирішеними як на рівні названого Кодексу, так і розглядуваного Закону, залишаються питання документального оформлення передачі до пайового фонду земельних ділянок його членами, цільового призначення та місцезнаходження таких ділянок, їх розміру та вартості, отримання сільськогосподарським кооперативом відповідного правовстановлюючого (правопосвідчувального) документа на такі землі.

Слід окремо зазначити, що законодавець зробив спробу врегулювати відносини щодо повернення земельних ділянок членам сільськогосподарського кооперативу. Так, згідно ст. 16 Закону, у разі виходу, виключення з кооперативу чи ліквідації кооперативу фізична чи юридична особа, яка внесла свій майновий пай у кооператив у формі земельної ділянки, отримує свій майновий пай виключно у формі земельної ділянки, тобто в натурі (на місцевості). У разі ліквідації кооперативу майновий пай у формі земельної ділянки не може бути використаний для виплати заробітної плати працівникам, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими кредиторами. Наведені приписи також породжують багато запитань.

Так, Закон не встановлює юридичної підстави (відповідної угоди, правочину) повернення такої земельної ділянки сільськогосподарським кооперативом, порядку оформлення її приймання-передачі від кооперативу його колишньому члену. Більше того, відсутні відповіді на питання щодо характеристик земельної ділянки, що повертається (її місцезнаходження, цільове призначення, розмір, вартість).

З аналізу законодавчого припису про те, що у разі ліквідації кооперативу майновий пай у формі земельної ділянки не може бути використаний для виплати заробітної плати працівникам, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими кредиторами, можна заключити, що така ділянка має повертатися членам кооперативу, які свого часу робили відповідні пайові внески. Проте не виключається ситуація, коли на момент ліквідації сільськогосподарського кооперативу таких земельних ділянок у кооперативу вже просто не буде, як і відповідних членів кооперативу в його складі (їх членство буде припинено раніше ліквідації кооперативу з якихось підстав). На питання що робити із такими земельними ділянками, переданими свого часу як пайові внески, законодавство відповіді не дає.

Викладене дозволяє підсумувати, що чинна редакція Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» неспроможна забезпечити належну правову регламентацію земельних відносин, що складаються при функціонуванні сільськогосподарських кооперативів. Така ситуація не може бути визнана задовільною, оскільки не стимулює формування земельних масивів сільськогосподарських кооперативів, у тому числі й за рахунок земель їх членів.